

**แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**
**Guidelines for Promoting Basic Behavior as Buddhist Students,
Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University**

บุญรอด บุญเกิด*, สกุล อันมา, ชันทอง วิหาเดช

Boonrod Boongird, Sakun Onma, Khanthong Wichadech

ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

Department of Religion and Philosophy, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Burapha University, Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author E-mail: boonrod@go.buu.ac.th

(Received: September 25 2021; Revised: November 19 2021; Accepted : November 22 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา กำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ควรมีแนวทางส่งเสริมทั้งในรูปแบบกิจกรรม/โครงการ การบูรณาการสอดแทรกในรายวิชาจริยธรรมในชีวิตประจำวัน และการเป็นต้นแบบที่ดีโดยเน้นในลักษณะของรูปแบบกิจกรรม/โครงการเป็นส่วนใหญ่ แบ่งเป็นสำหรับนิสิตที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมในเบื้องต้น ควรมีแนวทางส่งเสริมโดยภาควิชาและคณะ และสำหรับนิสิตที่ไม่ได้ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ควรมีแนวทางที่จะกระตุ้นให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง โดยการออกแบบในลักษณะชั่วโมงกิจกรรมซึ่งเป็นเงื่อนไขส่วนหนึ่งของการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตก่อนสำเร็จการศึกษา โดยรูปแบบ/กิจกรรม/โครงการ ในการส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธมีกิจกรรมในหลากหลายรูปแบบ มีการสร้างแรงจูงใจทางบวก และมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ผู้รับผิดชอบอาจทำในรูปแบบคณะกรรมการดำเนินการที่ร่วมกันรับผิดชอบระหว่างผู้บริหารคณะ ภาควิชา และตัวแทนนิสิต

คำสำคัญ : แนวทางส่งเสริม, การปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ, ชาวพุทธ

Abstract

This research aimed at finding guidelines to promote basic practices as Buddhists of students from Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University using qualitative research protocols by which a group discussion of 10 designated participants was utilized to find a guideline as such. The data was analyzed by means of content analysis.

The research results found that the guidelines to promote basic practices as Buddhists of students from faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University should be activities, projects, integrations of ethics in daily life into courses, and role models. It may be focused mainly on the activities or projects for students who are interested in participating in the activities initially. Departments and faculty should help promote these. And for students who are not interested in participating in the activities, they should be encouraged to participate in the activities thoroughly by designing activity hours required by the university for each student before graduation. The models, activities, and projects promoting basic practices as Buddhists of students could be various and motivative. They should be widely publicized. People in charge with these could be in the form of an action committee that is jointly responsible between the faculty administrative staff, department staff, and student representatives.

Keywords : Guidelines for Promoting, Basic practices as Buddhists, Buddhists

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ยุคทุนนิยมและเทคโนโลยี ได้ส่งผลให้สภาพสังคมและวิถีชีวิตของประชาชนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม รวมทั้งพฤติกรรมของเยาวชนก็ได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคมสู่ภาวะเสื่อมถอย รวมไปถึงการประพฤติปฏิบัติตนของเยาวชนในสังคมไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสังคมที่นับถือพระพุทธศาสนา พบว่าการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของเยาวชนได้เปลี่ยนแปลงไปดังที่ คณะเทคโนโลยีและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร (2563) ได้เผยแผ่ข่าวเกี่ยวกับเด็กรุ่นใหม่ไม่สนใจธรรมะ ด้วยเหตุผลว่าน่าเบื่อ โดยในเนื้อหาข่าวได้มีการกล่าวถึงผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างคุณค่าและค่านิยมของเยาวชนไทย โดยผู้วิจัยคือ สมพงษ์ จิตระดับ อาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พบว่า “เยาวชนไทยไม่นิยมเข้าวัด หรือสนใจหลักธรรมต่าง ๆ โดยร้อยละ 50 ไม่เคยทำบุญตักบาตร และร้อยละ 70 ไม่เคยฟังเทศน์” สอดคล้องกับที่สำนักข่าวอิศรา (2558) ได้กล่าวว่า “สังคมไทยปัจจุบันเป็นวัตถุนิยม เด็กวัยรุ่นอยู่กับวัตถุและเงิน ไม่ค่อยเชื่อเรื่องบาปบุญ ไม่กลัวบาป ไม่อายที่จะทำบาป เป็นสังคมที่เอาตัวรอดเห็นแก่ตัว เอาแต่ใจตนเอง ใครดีใครได้ ส่วนคนที่บวชก็ทำตามประเพณีเท่านั้น” พฤติกรรมของเยาวชนจะมีความแตกต่างจากในยุคสมัยก่อนเป็นอย่างมาก อีกทั้งในยุคสมัยก่อนที่ประเทศไทยเป็นยุคสังคมนิยมเกษตรกรรม สถานที่ที่เยาวชนจะไปรวมตัวกันทำกิจกรรมร่วมกันแห่งหนึ่งก็คือ วัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หรือวันสำคัญอันเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีไทย ทำให้เยาวชนไม่ห่างไกลจากวัดและศาสนา แต่ในปัจจุบันมีสถานที่มากมายที่เยาวชนจะนิยมไปรวมตัวกัน เช่น ห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนตร์ สถานเริงรมย์ ผับ บาร์ เป็นต้น ซึ่งเป็นสถานที่ที่อาจชักนำ มอมเมาเยาวชนให้หลงใหลและหลงติดในวัตถุนิยม

มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย โดยนิสิตที่เข้ามาเรียนในระดับอุดมศึกษานี้ (ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4) จัดอยู่ในกลุ่มของเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ในขอบข่ายและควรได้รับการพัฒนาส่งเสริมการประพฤติปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ เพราะจากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการไม่สนใจในหลักธรรมคำสอนและการปฏิบัติในฐานะชาวพุทธของเยาวชน อันเป็นสถานการณ์ที่น่าวิตกกังวล ดังนั้นจึงควรมีแนวทางส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ อันเป็นอุบายในการฝึกตนเอง อบรมตนเองให้เป็นผู้ตั้งมั่นอยู่ในคุณงามความดี มีจิตใจที่ผ่องใส (คุณ โทษณ์, 2537: 53) ประกอบกับที่ตั้งของมหาวิทยาลัยบูรพานั้นมีแหล่งดึงดูดใจให้นิสิตหลงใหลในวัตถุนิยมสูง สภาพแวดล้อมรอบ ๆ มหาวิทยาลัยบูรพานั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยว ห้างสรรพสินค้า ตลอดจนมีสถานบันเทิงเริงรมย์จำนวนมาก ซึ่งเป็น

ปัจจัยหนึ่งที่ยั่วย้อมเมาให้เยาวชนหลงใหลและหลงติดในวัตถุนิยม รวมทั้งมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ง่าย ดังนั้น นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาจึงเป็นเยาวชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ควรได้รับการส่งเสริมให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ และจากสถานการณ์วิกฤติปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเยาวชนไทย สะท้อนให้เห็นความสำคัญของการที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะสถาบันการศึกษาควรร่วมหาแนวทางพัฒนาเยาวชนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ไม่สร้างปัญหาหรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยจำแนกตามเพศและชั้นปีการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 357 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ นิสิตรักษาศีล 5 ข้อที่ 3 โดยเว้นจากการประพฤติดินในกาม นิสิตรักษาศีล 5 ข้อที่ 2 โดยเว้นจากการลัก โกง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน นิสิตแสดงความเคารพโดยการไหว้ผู้มีพระคุณ เช่น พ่อแม่ ครู อาจารย์ ฯ ทุกครั้งที่พบ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ นิสิตร่วมสนทนาธรรมะกับพระสงฆ์ 2) เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมนิสิตเพศชายและเพศหญิงมีระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามชั้นปีการศึกษา พบว่า โดยรวมนิสิตชั้นปีการศึกษาแตกต่างกันระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธไม่แตกต่างกัน (บุญรอด บุญเกิด และคณะ, 2564: บทคัดย่อ) ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวเบื้องต้นนี้ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ซึ่งทำการสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับศาสนา โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีความตระหนักในความสำคัญของพระพุทธศาสนา และเห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติตนในฐานะชาวพุทธอันเป็นอุบายในการฝึกตนเอง อบรมตนเองให้นิสิตเป็นผู้ตั้งมั่นอยู่ในคุณงามความดี มีจิตใจที่ผ่องใสได้ ดังนั้นการปฏิบัติตนเบื้องต้นของชาวพุทธถือว่ามีความสำคัญต่อชีวิตของผู้ปฏิบัติและมีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาอันจะเป็นการทำให้ชาวพุทธตระหนักถึงข้อปฏิบัติเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธและเป็นการสืบต่อพระพุทธศาสนาต่อไป เพราะหากบุคคลไม่ปฏิบัติตนในฐานะชาวพุทธเบื้องต้นแล้ว โอกาสที่บุคคลจะละเลยและไม่สนใจในพระพุทธศาสนาอาจมีมากขึ้นได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการหาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตน

เบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ ของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาหาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประกอบด้วยประเด็นหลัก ๆ เช่น แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา รูปแบบ/กิจกรรม/โครงการ ในการส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ บทบาท/ผู้รับผิดชอบหลัก ในการส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ ตลอดจนข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ตัวแทนผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 คน ตัวแทนผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้าน การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จำนวน 1 คน ตัวแทนผู้บริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ด้านกิจการนิสิต จำนวน 1 คน ตัวแทนคณาจารย์ผู้สอนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 2 คน ตัวแทนนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 4 คน และนายกสโมสรนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 1 คน

การยื่นขอพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการยื่นเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา (Burapha University Institutional Review Board) ก่อนที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยและได้รับเอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เมื่อวันที่ 27 เดือนมกราคม พ.ศ. 2564 ใบรับรองเลขที่ IRB-009/2564

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยมีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยกำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ประเด็นการสนทนากลุ่ม วิธิตำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1. ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม การสนทนากลุ่ม (Focus group)

หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถให้คำตอบในประเด็นที่ต้องการศึกษาได้ โดยจัดให้กลุ่มสนทนาประมาณ 5-15 คน และจะต้องมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง ซึ่งการกำหนดผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มครั้งนี้เป็นไปตามหลักการในการจัดสนทนากลุ่มของศุภกิจ วงศ์วิวัฒนากิจ (2555: 109) ที่กล่าวไว้ว่า กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยตัวแทนจากประชากรเป้าหมายประมาณ 5-15 คน ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้มาโดยวิธีการเจาะจงตามเกณฑ์คุณลักษณะในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1.1 ตัวแทนผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านพระพุทธศาสนา

1.1.1 เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี

1.1.2 เป็นผู้ที่มีความสนใจหรือทำงานเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา/การสอนพระพุทธศาสนา

1.2 ตัวแทนผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้าน การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

1.2.1 เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้าน การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

1.2.2 เป็นผู้ที่มีความสนใจหรือทำงานเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

1.3 ตัวแทนผู้บริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ด้านกิจการนิสิต

1.3.1 เป็นผู้บริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

1.3.2 เป็นผู้ทำงานหรือดำรงตำแหน่งเกี่ยวกับด้านกิจการนิสิต/การพัฒนานิสิต

1.4 ตัวแทนคณาจารย์ผู้สอนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.4.1 เป็นอาจารย์ผู้สอนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

1.4.2 เป็นผู้ที่มีความสนใจหรือมีประสบการณ์ในการพัฒนานิสิต

1.5 ตัวแทนนิสิตชั้นปีที่ 1-4 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.5.1 เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1-4 คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

1.5.2 เป็นผู้ที่มีความสนใจในพระพุทธศาสนา และการทำกิจกรรมนิสิต

1.6 นายกสโมสรนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.6.1 เป็นผู้ดำรงตำแหน่งนายกสโมสรนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีการศึกษา 2563

จากเกณฑ์คุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น ในงานวิจัย ผู้วิจัยกำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน เพื่อร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 2 ครั้ง โดยการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 เพื่อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 เพื่อสรุปบทวนประเด็น และร่วมตรวจสอบข้อมูลที่ได้ร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มมีดังนี้

1) ตัวแทนผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 คน

2) ตัวแทนผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จำนวน 1 คน

3) ตัวแทนผู้บริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ด้านกิจการนิสิต จำนวน 1 คน

4) ตัวแทนคณาจารย์ผู้สอนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 2 คน

5) ตัวแทนนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 4 คน

6) นายกสโมสรนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 1 คน

2. ประเด็นการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย

2.1 แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2.2 รูปแบบ/กิจกรรม/โครงการ ในการส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ

2.3 บทบาท/ผู้รับผิดชอบหลัก ในการส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ

2.4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. วิธีดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามหรือหัวเรื่องที่จะศึกษาและนำมาสร้างเป็นกรอบคำถามและแนวทางในการสนทนากลุ่ม เป็นประเด็นกว้าง ๆ แล้วถามเจาะลึกในรายละเอียด โดยมีประเด็นการสนทนากลุ่ม คือ แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.2 ผู้วิจัยทำหนังสือเชิญจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ไปยังผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มที่ผ่านคุณลักษณะในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนด พร้อมแนบเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (AF 06-02) และเอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (AF 06-03.01) โดยขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแสดงความประสงค์ในการเข้าร่วมการวิจัยกลับมายังผู้วิจัยล่วงหน้า 2 สัปดาห์ การเก็บข้อมูลวิจัยเป็นไปโดยสมัครใจ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ยินยอมและเต็มใจให้ข้อมูลเท่านั้น

3.3 ผู้วิจัยทำการนัดหมายการสนทนากลุ่ม พร้อมส่งประเด็นการสนทนากลุ่มให้ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มล่วงหน้า 2 สัปดาห์ จากนั้นจัดเตรียมการสนทนากลุ่ม โดยจัดคณะทำงานประกอบด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึกการสนทนาและบันทึกเทป และผู้ช่วยและผู้บริการทั่วไป

3.4 ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มในวันเวลาที่กำหนด โดยก่อนเริ่มการสนทนากลุ่มผู้วิจัยได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และรายละเอียดต่าง ๆ กับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จากนั้นทำการขออนุญาตผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มบันทึกเทปการสนทนากลุ่ม และชี้แจงการเก็บรักษาความลับของข้อมูล ตลอดจนการทำลายข้อมูล และเนื่องจากปัจจุบัน (พ.ศ. 2564) มีสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) การเก็บข้อมูลการวิจัยผู้วิจัยได้มีมาตรการในการรักษาระยะห่างทางกายภาพและมีมาตรการในการรักษาความสะอาดระหว่างดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อความปลอดภัยของตัวผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยดังนี้

3.4.1 ผู้วิจัยเตรียมหน้ากากอนามัยไว้ให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกคนอย่างครบถ้วน

3.4.2 ก่อนเข้าร่วมสนทนากลุ่มได้เตรียมเจลแอลกอฮอล์สำหรับให้ล้างมือ

3.4.3 เลือกใช้สถานที่เก็บข้อมูลที่มีมาตรการในการรักษาความสะอาดและตรวจวัดอุณหภูมิร่างกายเป็นอย่างดี คือ ห้องประชุมชั้น 7 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

3.4.4 จัดที่นั่งเว้นระยะห่างไม่น้อยกว่า 1 เมตร

3.5 นำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาทำการถอดเทปและวิเคราะห์เนื้อหาตามกรอบการสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาประกอบความเรียง

3.6 นำข้อมูลผลการวิเคราะห์ตามกรอบการสนทนากลุ่มที่ได้ในการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 นำเสนอในการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 เพื่อเป็นการทบทวนและตรวจสอบข้อมูลที่ได้ร่วมกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาประกอบความเรียง พร้อมยกตัวอย่างคำพูดในการสนทนากลุ่มประกอบ

ผลการวิจัย

1. แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

จากการสนทนากลุ่มได้ให้ความคิดเห็นต่อแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ไว้ว่า

1.1 ควรมีแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต ทั้งในรูปแบบกิจกรรม/โครงการ การบูรณาการสอดแทรกในรายวิชาจริยธรรมในชีวิตประจำวัน และการเป็นต้นแบบที่ดี โดยอาจเน้นในลักษณะของรูปแบบกิจกรรม/โครงการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับนิสิตที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมในเบื้องต้น ควรมีแนวทางส่งเสริมแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต โดยภาควิชาและคณะสำหรับนิสิตที่ไม่ได้ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ควรมีแนวทางที่จะกระตุ้นให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง โดยการออกแบบในลักษณะชั่วโมงกิจกรรมซึ่งเป็นเงื่อนไขส่วนหนึ่งของการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิต ก่อนสำเร็จการศึกษา

1.2 รูปแบบ/กิจกรรม/โครงการ ในการส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ แบ่งออกดังนี้

1.2.1 รูปแบบ/กิจกรรม/โครงการในการส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ สำหรับนิสิตที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมในเบื้องต้น

สำหรับนิสิตที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมในเบื้องต้น ผู้ที่มีบทบาทและมีความเกี่ยวข้องอาจจะประกาศเชิญชวนให้นิสิตเสนอกิจกรรมโครงการต่าง ๆ เข้ามาเพื่อพิจารณาดำเนินการ เช่น โครงการนิสิตรักษาศีล 5 เป็นต้น โดยผ่านภาควิชาต้นสังกัด เพื่อนำเสนอคณะฯ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการและงบประมาณต่อไป

1.2.2 รูปแบบ/กิจกรรมโครงการในการส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธสำหรับนิสิตที่ไม่ได้ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

สำหรับนิสิตที่ไม่ได้ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อาจจะต้องได้รับการกระตุ้นผ่านรูปแบบกิจกรรม

ในหลากหลายรูปแบบ มีการสร้างแรงจูงใจทางบวก และมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง โดยคณะฯ จัดกิจกรรมออกมาในรูปแบบการประกวดสื่อสารสร้างสรรค์ โครงการที่สามารถส่งผลกระทบต่อตัวนิสิตโดยตรง เช่น หนังสือ คลิป มุมสร้างสรรค์ เป็นต้น มีการสร้างแรงจูงใจทางบวก เช่น มีการมอบรางวัล ใบเกียรติบัตรเป็นแรงกระตุ้นให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรม มีสัปดาห์วันนำเสนอผลงานให้นิสิตทุกทีมที่เข้าร่วมได้นำเสนอผลงาน ให้นิสิตในคณะฯ ได้เข้าร่วมรับชม มีการกระตุ้นให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึงโดยการออกแบบในลักษณะชั่วโมงกิจกรรมซึ่งเป็นเงื่อนไขส่วนหนึ่งของการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตก่อนสำเร็จการศึกษา เป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยให้นิสิตได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการ ภายใต้เงื่อนไขที่นิสิตสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น นิสิตจะต้องผ่านการเก็บชั่วโมงกิจกรรม และคณะฯ ออกใบทรานสคริปกิจกรรมให้กับนิสิตเพื่อไปประกอบการสมัครงาน เป็นต้น

ดังตัวอย่างความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาหาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ดังนี้

“จากข้อมูลที่น่าเสนอเกี่ยวกับผลการวิจัยในตอนต้น 1 ส่วนตัวมีความคิดเห็นว่า ควรมีแนวทางที่หลากหลายทั้งในรูปแบบกิจกรรม/โครงการ แม้กระทั่งการสอดแทรกในรายวิชา รวมถึงการเป็นต้นแบบที่ดีของบุคคลต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเน้นในลักษณะของรูปแบบกิจกรรม/โครงการเป็นส่วนใหญ่...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 01, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“ตัวดิฉันมีความคิดเห็นเหมือนท่านอาจารย์นะค่ะว่า ควรมีแนวทางที่หลากหลายแต่อาจจะเน้นในลักษณะของรูปแบบกิจกรรม/โครงการเป็นส่วนใหญ่ ถ้ารูปแบบกิจกรรม/โครงการต้องคิดเพื่อไปอีกว่า นิสิตมีทั้งที่เขาสงสัยกิจกรรมเป็นพื้นฐานกับที่ไม่สนใจอะไรเลยก็มี ไม่หวังเกรงใจพวกสนใจกิจกรรมเราจะใส่อะไรไปทำหมด แต่หวังพวกที่ไม่ค่อยเข้าร่วม อาจต้องมีเรื่องของแรงจูงใจเข้ามาเกี่ยวข้อง...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 03, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“ขอเสริมแนวความคิดเรื่องของแรงจูงใจเข้ามาเกี่ยวข้อง ตรงนี้อาจเป็นสิ่งที่ต้องคิดว่าแรงจูงใจคืออะไร ทางบวกหรือทางลบ แต่คิดว่าควรมีแนวทางที่จะกระตุ้นให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง ซึ่งอาจจะอยู่ในลักษณะชั่วโมงกิจกรรม ซึ่งเป็นเงื่อนไขส่วนหนึ่งของการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิต ก่อนสำเร็จการศึกษา...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 07, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“ชั่วโมงกิจกรรม น่าสนใจ เห็นด้วยซึ่งเป็นเงื่อนไขส่วนหนึ่งของการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตก่อนสำเร็จการศึกษา ยิ่งกับนิสิตที่ไม่ได้ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ควรมีแนวทางที่จะกระตุ้นให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง โดยการออกแบบในลักษณะชั่วโมงกิจกรรม...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 02, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“เห็นด้วยครับ เคยไปดูงานของมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ก่อนจบภาคการศึกษาจะต้องมีชั่วโมงกิจกรรมอย่างน้อย 32 ชั่วโมง ตลอด 4 ปี ก่อนจบเป็นบัณฑิต นิสิตจะต้องมีชั่วโมงกิจกรรมอย่างน้อย 256 ชั่วโมง เป็นต้น วิธีคิด คือ 1 ภาคการเรียน มี 4 เดือน 1 เดือน มี 4 สัปดาห์ 1 สัปดาห์ทำ 2 ชั่วโมง 1 ปีการศึกษา = 64 ชั่วโมง 4 ปี นิสิตทำกิจกรรม 256 ชั่วโมง ตัวอย่างที่พบครับ...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 05, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“ควรมีแนวทางที่จะกระตุ้นให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง เห็นด้วยครับ และการสอดแทรกในรายวิชาเวลาอาจารย์สอนก็พยายามสอดแทรกตลอด และการเป็นต้นแบบที่ดี ไม่ว่าอาจารย์จะนับถือศาสนาใดทำได้ทุกคนครับ...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 10, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“ในส่วนของกิจกรรม/โครงการ เป็นแนวทางส่งเสริมที่ชัดเจน สำหรับนิสิตที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมในเบื้องต้น ควรมีแนวทางส่งเสริมให้นิสิตทำกิจกรรม/โครงการ โดยเสนอผ่านภาควิชาและคณะ กิจกรรมภาควิชาช่วยกรอง ช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กทำ ส่วนคณะก็ผลักดันงบประมาณให้เกิดกิจกรรม/โครงการต่อ...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 04, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“เห็นด้วยกับแนวทางที่เสนอมานี้ รวมทั้งการสอดแทรกในรายวิชา เช่น การบูรณาการสอดแทรกในรายวิชาจริยธรรมในชีวิตประจำวัน และการเป็นต้นแบบที่ดี ที่ต้องมีหลากหลายแนวทาง...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 08, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“หากจะเน้นในลักษณะของรูปแบบกิจกรรม/โครงการ เป็นส่วนใหญ่ เราควรแบ่งกิจกรรมเป็น 2 ลักษณะ คือ สำหรับนิสิตที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมในเบื้องต้นและสำหรับนิสิตที่ไม่ได้ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ แต่ดำเนินการทั้งสองรูปแบบ...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 03, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“รูปแบบ/กิจกรรม/โครงการ ในการส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ ที่จริงแม้ไม่ใช่ชาวพุทธ จะศาสนาอะไรก็ตามเข้าร่วมกิจกรรมได้ เพราะกิจกรรมจะออกมาในลักษณะกลาง ๆ อยู่แล้ว แต่ถ้าเน้นชาวพุทธโครงการนั้นอาจจะมาจากกลุ่มนิสิตที่เขายกมาจัดโครงการแล้วเสนอขึ้นมา เห็นด้วยที่ว่าจะมีนิสิตที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมในเบื้องต้นอยู่แล้ว ไม่ว่าจะกิจกรรมอะไร และนิสิตที่ไม่ได้ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้นกับกลุ่มที่มีความสนใจเบื้องต้นก็ให้เขาเขียนกิจกรรม/โครงการได้เลย จะส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธก็ว่าไป...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 07, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“โดยส่วนตัวคิดว่าสำหรับนิสิตที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมในเบื้องต้น เราอาจจะมีการประกาศเชิญชวนให้นิสิตเสนอกิจกรรมโครงการต่าง ๆ เข้ามาเพื่อพิจารณาดำเนินการ ให้นิสิตมีโอกาสได้คิดเองขึ้นมา ซึ่งตอนประกาศเชิญชวนอาจจะระบุว่าเป็นโครงการที่เน้นการส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธอย่างนี้ก็ได้ ขึ้นอยู่กับเราประกาศเชิญชวน...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 01, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“เห็นด้วยที่ว่าสำหรับนิสิตที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมในเบื้องต้น เราควรมีการประกาศเชิญชวนให้นิสิตได้เสนอกิจกรรมโครงการต่าง ๆ เข้ามาเพื่อพิจารณาดำเนินการ เช่น โครงการนิสิตรักษาศีล 5 เป็นต้น โดยผ่านภาควิชาต้นสังกัด เพื่อนำเสนอคณะฯ ให้สนับสนุนการดำเนินการและงบประมาณต่อไป ...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 05, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“เห็นด้วย นิสิตที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เราควรมีการประกาศเชิญชวนให้นิสิตได้เสนอกิจกรรมโครงการส่วนนิสิตที่ไม่ค่อยให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม อาจจะต้องได้รับการกระตุ้นผ่านรูปแบบกิจกรรมในหลากหลายรูปแบบมากขึ้น...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 06, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“คิดว่านิสิตทั้งสองกลุ่มที่กล่าวมา เขาจะสนใจเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการมากขึ้น โดยมีการสร้างแรงจูงใจทางบวก เช่น การมอบรางวัล ใบเกียรติบัตร เป็นแรงกระตุ้น...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 08, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“กิจกรรม/โครงการที่จัดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ หรือกิจกรรม/โครงการอื่น ๆ ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และเห็นด้วยกับที่จะมีการสร้างแรงจูงใจทางบวก เช่น มีการมอบรางวัล ใบเกียรติบัตรเป็นแรงกระตุ้นให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรม...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 02, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“อยากจะเสนอให้คณะฯ จัดกิจกรรมออกมาในรูปแบบ การประกวดสื่อสร้างสรรค์ โครงการที่สามารถส่งผลกระทบต่อ กับตัวนิสิตโดยตรง เช่น หนังสือ, คลิป, ประกวดมุมสร้างสรรค์ เป็นต้น มีสัปดาห์วันนำเสนอให้ผลงานของนิสิตทุกทีมที่เข้าร่วม ให้ผลิตในคณะฯ ได้เข้าร่วมรับชม...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 05, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“เห็นด้วยอย่างยิ่งเลย น่าจะจัดให้มีสัปดาห์วันนำเสนอ ผลงานของนิสิต ให้ผลิตในคณะฯ ได้เข้าร่วมรับชม คนนำเสนอ ก็ภาคภูมิใจ คนชมก็เห็นตัวอย่างแบบอย่างที่ดี...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 10, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น คิดว่าถ้าดูจากผลการวิจัย ตอนที่ 1 จะชัดเจนว่าเราควรจัดกิจกรรม/โครงการเกี่ยวกับเรื่อง อะไร หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตนของชาวพุทธอะไรบ้าง เช่น นิสิตร่วมสนทนาธรรมะกับพระสงฆ์ นิสิตปฏิบัติบุญเรื่องนี้ ก็ควรมีกิจกรรมส่งเสริมตรงนี้ เป็นต้น...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 01, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“ควรมีการกระตุ้นให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง โดยการออกแบบในลักษณะชั่วโมงกิจกรรม ซึ่งเป็นเงื่อนไขส่วนหนึ่ง ของการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิต ก่อนสำเร็จการศึกษา...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 07, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“เมื่อพูดถึงชั่วโมงกิจกรรมเราน่าจะใช้ให้เป็นเครื่องมือ หนึ่งที่จะช่วยให้นิสิตได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการ ภายใต้ เงื่อนไขที่นิสิตสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น นิสิตจะต้องผ่าน การเก็บชั่วโมงกิจกรรม และคณะฯ ออกใบทรานสคริปกิจกรรม ให้กับนิสิตเพื่อไปประกอบการสมัครงาน เป็นต้น...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 05, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“ชอบและเห็นด้วยกับแนวคิดของอาจารย์ที่ว่า เราน่าจะ ใช้ให้เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้นิสิตได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม/ โครงการ นิสิตจะต้องผ่านการเก็บชั่วโมงกิจกรรม และคณะฯ ออก ใบทรานสคริปกิจกรรมให้กับนิสิตเพื่อไปประกอบการสมัครงาน มันดีมากตรงช่วยเพิ่มโปรไฟล์ให้นิสิตคนนั้น ๆ...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 09, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“เป็นเรื่องที่น่าสนใจที่คณะฯ สามารถที่จะออก ใบทรานสคริปกิจกรรมให้กับนิสิต ใบนี้ก็จะแสดงให้เห็นว่านิสิต เข้าร่วมกิจกรรมอะไรบ้าง เพื่อไปประกอบการสมัครงาน เพราะ ทุกวันนี้เรียนเก่งอย่างเดียวไม่ได้เราต้องการเด็กกิจกรรมด้วย ดังนั้น

การออกใบทรานสคริปกิจกรรมเป็นสิ่งที่น่าสนใจถ้าเราทำได้จะเป็น ประโยชน์และเป็นโปรไฟล์ให้นิสิต...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 04, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

2. บทบาท/ผู้รับผิดชอบหลัก ในการส่งเสริมการปฏิบัติตน เบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ

จากการสนทนากลุ่มได้ให้ความคิดเห็นต่อบทบาท/ ผู้รับผิดชอบหลักในการส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะ ชาวพุทธไว้ว่า ผู้รับผิดชอบควรทำในรูปแบบคณะกรรมการดำเนินการ ที่ร่วมกันรับผิดชอบระหว่างผู้บริหารคณะ ภาควิชาและตัวแทนนิสิต โดยผู้รับผิดชอบหลัก ประกอบด้วย 1) คณบดี มีบทบาทเป็นผู้มี อำนาจในการสั่งการและอนุมัติกิจกรรมโครงการ 2) รองคณบดี และ ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายพัฒนานิสิต มีบทบาทเป็นผู้เสนองาน ดำเนินการ และสนับสนุนกิจกรรมโครงการ 3) อาจารย์ฝ่ายพัฒนานิสิตของ ภาควิชา มีบทบาทเป็นผู้ประสานงาน และดำเนินการกิจกรรมโครงการ และ 4) สโมสรนิสิตฯ มีบทบาทเป็นผู้ประสานงาน ประชาสัมพันธ์ ดำเนินงานกิจกรรมโครงการต่าง ๆ

ดังตัวอย่างความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาหาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะ ชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย บุรพา ดังนี้

“ถ้าถามว่าแล้วใครควรมีบทบาทหลักรับผิดชอบ ส่วนตัว คิดว่าต้องร่วมมือกันนะ เพราะไม่ใช่เราทำกิจกรรมเดียวแล้วจบ ผู้รับผิดชอบอาจทำในรูปแบบของคณะกรรมการดำเนินการที่ร่วมกัน รับผิดชอบระหว่างผู้บริหารคณะ ภาควิชา และตัวแทนนิสิต...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 01, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่า เนื่องจากกิจกรรมหรือ โครงการที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนานั้นมีหลากหลาย ดังนั้น การผลักดันและส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ ให้แก่นิสิตของคณะฯ โดยระบุบุคคลผู้รับผิดชอบหลัก ควรพิจารณา จากวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมดังกล่าวก่อน กล่าวคือ ในการ ส่งเสริมการปฏิบัติตนในฐานะชาวพุทธให้แก่นิสิตนั้น มีวัตถุประสงค์ อย่างไร และหน่วยงานหรือบุคลากรในคณะฯ กลุ่มใดที่ประสงค์จะ สนับสนุนการส่งเสริมดังกล่าว นิสิตกลุ่มใดที่จะปฏิบัติหรือเข้าร่วม กิจกรรมที่สนับสนุนการส่งเสริมดังกล่าว ควรให้เป็นสิ่งที่ผู้ผลักดัน และนิสิตพิจารณาเข้าร่วม แต่หากเป็นการส่งเสริมด้วยวัตถุประสงค์ หรือนโยบายของมหาวิทยาลัย ข้าพเจ้าคิดเห็นว่า คณะฯ ควรเป็น ผู้รับผิดชอบหลักและมีบทบาทในการส่งเสริมดังกล่าว...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 04, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“มีความคิดเห็นว่า ควรเป็นความรับผิดชอบระหว่างผู้บริหารคณะ ภาควิชา และตัวแทนนิสิต อาจต้องมีทั้งผู้รับผิดชอบหลัก มีการแบ่งผู้ดำเนินการ ผู้ประสานงานถึงจะสำเร็จ...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 02, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“เห็นด้วยว่า ต้องร่วมมือกัน โดยผู้รับผิดชอบหลัก ๆ อาจประกอบด้วย 1) คณบดี 2) รองคณบดี และผู้ช่วยคณบดีฝ่ายพัฒนานิสิต 3) อาจารย์ฝ่ายพัฒนานิสิตของภาควิชา และ 4) สโมสรนิสิตฯ ...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 05, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“ในที่นี้คณบดี เป็นผู้มีอำนาจในการสั่งการและอนุมัติกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของคณะต้องรับรู้รับทราบอยู่แล้ว ส่วนรองคณบดี หรือแม้แต่ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายพัฒนานิสิต ก็อาจเป็นผู้เสนองาน ดำเนินการ และสนับสนุนกิจกรรมโครงการต่าง ๆ เป็นต้น...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 06, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“แม้กระทั่งภาควิชาก็ต้องมีอาจารย์ฝ่ายพัฒนานิสิตของภาควิชา ซึ่งก็จะมามีบทบาทในการเป็นผู้ประสานงาน และดำเนินการกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่นิสิตเสนอผ่านภาค และที่สำคัญคือ สโมสรนิสิตฯ ที่ต้องช่วยกัน คือ เป็นผู้ประสานงาน ประชาสัมพันธ์ ดำเนินงานกิจกรรมโครงการต่าง ๆ...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 03, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเฉพาะภาควิชาที่ค่อนข้างใกล้ชิดนิสิต ซึ่งภาควิชาอาจดำเนินการมอบหมายให้อาจารย์ฝ่ายพัฒนานิสิตของภาควิชา ในการเป็นผู้ประสานงาน ให้คำปรึกษา กระตุ้นการดำเนินการกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ให้ลุล่วง...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 07, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“ทางสโมสรฯ มีความยินดีและเห็นว่าสโมสรนิสิตเองควรจะมีบทบาทเป็นผู้ประสานงาน ประชาสัมพันธ์ ดำเนินงานกิจกรรมโครงการต่าง ๆ เพราะจะทำให้การพัฒนาจิตตภาพของนิสิตมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ยินดีให้ความร่วมมือทุก ๆ กิจกรรม/โครงการ...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 10, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

จากการสนทนากลุ่มได้ให้ความคิดเห็นอื่น ๆ ไว้ว่า ในภาพรวมของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประกอบด้วย นิสิตที่นับถือพุทธศาสนา นิสิตที่นับถือศาสนาอื่น ๆ และนิสิตที่ไม่นับถือศาสนาใด ถ้าหากมองว่าหลักธรรมคำสอน

ของพุทธศาสนาเป็นคำสอนที่เป็น “สากล” มนุษย์ทุกคนก็สามารถเข้าถึงได้โดยไม่ไดแยกศาสนา ดังนั้นการส่งเสริมให้นิสิตปฏิบัติตนเบื้องต้นก็สามารถดำเนินการได้กับนิสิตทุกคน โดยการสร้างและปลูกฝังให้เป็น “คุณลักษณะเด่น” ของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เช่น เน้นการส่งเสริมด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านการรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการรู้จักกาลเทศะ ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หรือการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น

ดังตัวอย่างความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาหาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ดังนี้

“ในภาพรวมของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประกอบด้วย นิสิตที่นับถือพุทธศาสนา นิสิตที่นับถือศาสนาอื่น ๆ และนิสิตที่ไม่นับถือศาสนาอะไรเลย ถ้าหากมองว่าหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา เป็นคำสอนที่เป็น “สากล” หมายถึง มนุษย์ทุกคนก็สามารถเข้าถึงได้โดยไม่ไดแยกศาสนา ดังนั้น การส่งเสริมให้นิสิตปฏิบัติตนเบื้องต้นก็สามารถดำเนินการได้กับนิสิตทุกคน...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 05, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“เห็นด้วยนะ ขอเสนอเป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแล้วกันว่า กิจกรรมใดก็ตามหากจัดแล้วเป็นกลาง ๆ ก็ควรให้นิสิตเข้าอย่างหลากหลายศาสนา แม้เราจะมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการปฏิบัติในเชิงพุทธก็ตาม...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 04, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“คิดว่ากิจกรรม/โครงการที่จัดอาจเน้นการส่งเสริม “คุณลักษณะเด่น” ของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เช่น เน้นการส่งเสริมด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านการรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการรู้จักกาลเทศะ ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หรือการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นลักษณะที่ดีของชาวพุทธเช่นกัน...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 06, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

“ดิฉัน ถ้าเราคิดว่ากิจกรรม/โครงการนั้นไม่ได้มุ่งเน้นแค่นิสิตชาวพุทธ แต่นิสิตอื่น ๆ เข้าร่วมได้จะดีมาก เพราะทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดีหมด เราควรเลือกทำกิจกรรมที่ตอบโจทย์ได้ทั้งการส่งเสริมความเป็นพุทธและความเป็นคนดีของศาสนาอื่น ๆ ได้ หรือมีกิจกรรมอย่างหลากหลาย...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 03, สนทนากลุ่ม, 6 มิถุนายน 2564)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา ควรมีแนวทางทั้งในรูปแบบกิจกรรม/โครงการ การบูรณาการสอดแทรกในรายวิชาจริยธรรมในชีวิตประจำวัน และการเป็นต้นแบบที่ดี การพัฒนานิสิตซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนถือว่ามีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะหลักธรรมคำสั่งสอนทางศาสนา เช่น ศีล 5 เนื่องจากพระพุทธศาสนามีความสำคัญอย่างยิ่งในทุก ๆ ระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล สังคม ประเทศชาติ รวมไปถึงระดับโลกด้วย โดยเฉพาะความสำคัญต่อเยาวชนในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับที่ วิมล จิโรจน์ (2548: 89) ได้กล่าวไว้ว่า เยาวชน หมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี ซึ่งผู้อยู่ในวัยนี้ถือว่ายังไม่เจริญเต็มที่ทั้งทางร่างกายและจิตใจ อีกทั้งประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ยังมีน้อย โดยเฉพาะในด้านจิตใจยังขาดความอดทน ขาดความสุขรอบคอบ ขาดความยับยั้งชั่งใจในการกระทำ มีความรู้สึกต่อปัญหาที่เกิดขึ้นค่อนข้างรุนแรง แต่ในขณะที่เดียวกันผู้อยู่ในวัยนี้มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ แสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ และมีความต้องการอยากรู้อยากเห็นเป็นทวีคูณ โดยปราศจากการกลั่นกรองในเหตุผล ถ้าได้รับประสบการณ์ในทางบวกก็จะเกิดประโยชน์เป็นอย่างมาก แต่ถ้าได้รับประสบการณ์ในทางลบ ก็จะนำความหายนะมาสู่ตนเองและสังคม สิ่งที่จะให้ประสบการณ์ในทางบวกแก่เยาวชนอย่างหนึ่งในปัจจุบันนี้ คือ หลักธรรมคำสั่งสอนทางศาสนา แต่เยาวชนบางคนอาจมีความเห็นว่าเรื่องศาสนานั้นเป็นเรื่องล้าสมัย ควรจะเป็นเรื่องของคนแก่เท่านั้น เพราะว่าเยาวชนสมัยใหม่นี้ถูกมอมเมาจากวัฒนธรรมของคนในเมือง ซึ่งเต็มไปด้วยสิ่งยั่วยุให้หลงใหลและหลงติดอยู่ในวัตถุนิยมและบริโภคนิยม จนไม่มีโอกาสที่จะนึกถึงเรื่องศาสนา ถึงแม้จะมีโอกาสในบางครั้งก็มองเห็นเรื่องศาสนาแต่เพียงเปลือกนอก เช่น มองเห็นวัดวาอาราม โบสถ์ วิหาร นักบวช และก็เข้าใจว่านั่นคือ ศาสนา ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจในทางที่ถูกต้อง เยาวชนควรทำความเข้าใจเสียใหม่ว่าศาสนาไม่ใช่เรื่องของคนแก่ แต่ศาสนามีความจำเป็นอย่างยิ่งแก่ชีวิตทุกระดับทุกวัย และศาสนาไม่ได้อยู่ที่วัดหรือโบสถ์ แต่ศาสนาอยู่ที่ตัวของเราเอง ทำให้เป็นคนไม่ล้าสมัย และสามารถก้าวทันโลกทุกจังหวะ โดยเฉพาะการปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา จะช่วยให้ก้าวทันโลกหรือเป็นคนทันสมัย และจากผลการศึกษาพบว่า การส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อาจเน้นในลักษณะของรูปแบบกิจกรรม/โครงการเป็นส่วนใหญ่ แบ่งเป็นสำหรับนิสิตที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมในเบื้องต้น ควรมีแนวทางส่งเสริมโดยภาควิชาและคณะ สำหรับนิสิตที่ไม่ได้ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ควรมีแนวทางที่จะกระตุ้นให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง โดยการออกแบบในลักษณะชั่วโมงกิจกรรมซึ่งเป็น

เงื่อนไขส่วนหนึ่งของการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตก่อนสำเร็จการศึกษา โดยรูปแบบ/กิจกรรม/โครงการในการส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธมีกิจกรรมในหลากหลายรูปแบบ มีการสร้างแรงจูงใจทางบวก และมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ซึ่งจะเป็แรงกระตุ้นให้นิสิตสนใจและเข้าร่วมกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ที่จัดมากขึ้น ส่วนผู้รับผิดชอบควรทำในรูปแบบคณะกรรมการดำเนินการที่ร่วมกันรับผิดชอบระหว่างผู้บริหารคณะ ภาควิชา และตัวแทนนิสิต ซึ่งเป็นความร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อการร่วมมือกันในการส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธดังกล่าวยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ได้อีกด้วย เช่น รูปแบบกิจกรรม/โครงการ การบูรณาการสอดแทรกในรายวิชาต่าง ๆ และการเป็นต้นแบบที่ดี เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ควรมีแนวทางทั้งในรูปแบบกิจกรรม/โครงการ การสอดแทรกในรายวิชา และการเป็นต้นแบบที่ดี โดยอาจเน้นในลักษณะของรูปแบบกิจกรรม/โครงการเป็นส่วนใหญ่ ควรมีแนวทางส่งเสริมโดยภาควิชาและคณะ มีแนวทางที่จะกระตุ้นให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง โดยการออกแบบในลักษณะชั่วโมงกิจกรรมซึ่งเป็นเงื่อนไขส่วนหนึ่งของการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิต ก่อนสำเร็จการศึกษา
2. รูปแบบกิจกรรมในการส่งเสริมควรมีหลากหลายรูปแบบ โดยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จัดกิจกรรมออกมาในรูปแบบการประกวดสื่อสร้างสรรค์ โครงการที่สามารถส่งผลกระทบต่อตัวนิสิตโดยตรง เช่น หนังสั้น คลิป มุมสร้างสรรค์ เป็นต้น มีการสร้างแรงจูงใจทางบวก เช่น มีการมอบรางวัล ใบเกียรติบัตรเป็นแรงกระตุ้นให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรม
3. ผู้รับผิดชอบหลัก ในการส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ อาจทำในรูปแบบกรรมการดำเนินการที่ร่วมกันรับผิดชอบระหว่างผู้บริหารคณะ ภาควิชา และตัวแทนนิสิต โดยผู้รับผิดชอบหลักประกอบด้วย 1) คณบดี 2) รองคณบดี และผู้ช่วยคณบดีฝ่ายพัฒนานิสิต 3) อาจารย์ฝ่ายพัฒนานิสิตของภาควิชา มีและ 4) สโมสรนิสิตฯ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของเยาวชนภาคตะวันออก ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา เพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานระดับการปฏิบัติตนของเยาวชนในการนำไปสู่แนวทางการส่งเสริมในเบื้องต้นต่อไป
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพถึงแนวปฏิบัติที่ดีในการส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของเยาวชนเพื่อเป็นแบบอย่างในการส่งเสริมการปฏิบัติตนที่ดีต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้มหาวิทยาลัย เงินรายได้ส่วนงานมหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เลขที่สัญญา Huso 13/2563 ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- คณะเทคโนโลยีและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2563). **หวั่น! เด็กรุ่นใหม่ไม่สนใจธรรมะ เหตุมองว่าน่าเบื่อ**. เข้าถึงได้จาก http://www.ictsilpakorn.com/ictmedia/detail.php?news_id=118#.XqQZV2gzZPZ.
คุณ โทจันทร์. (2537). **พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- บุญรอด บุญเกิด และคณะ. (2564). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการการศึกษาและแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา**. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 01. (2564, 6 มิถุนายน). ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านพระพุทธศาสนา. สนทนากลุ่ม.

- ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 02. (2564, 6 มิถุนายน). ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิทางการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม. สนทนากลุ่ม.
- ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 03. (2564, 6 มิถุนายน). ผู้บริหาร. สนทนากลุ่ม.
- ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 04. (2564, 6 มิถุนายน). คณาจารย์ ผู้สอน. สนทนากลุ่ม.
- ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 05. (2564, 6 มิถุนายน). คณาจารย์ ผู้สอน. สนทนากลุ่ม.
- ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 06. (2564, 6 มิถุนายน). นิสิต. สนทนากลุ่ม.
- ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 07. (2564, 6 มิถุนายน). นิสิต. สนทนากลุ่ม.
- ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 08. (2564, 6 มิถุนายน). นิสิต. สนทนากลุ่ม.
- ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 09. (2564, 6 มิถุนายน). นิสิต. สนทนากลุ่ม.
- ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส 10. (2564, 6 มิถุนายน). นายก สโมสร. สนทนากลุ่ม.
- วิมล จิโรจน์พันธุ์. (2548). **พุทธประวัติ**. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- ศุภกิจ วงศ์วิวัฒนากิจ. (2555). **พจนานุกรมศัพท์การวิจัยและสถิติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักข่าวอิสรา. (2558). **ค้นคำตอบ...ทำไมคนไทยห่างไกลวัด**. เข้าถึงได้จาก https://www.isranews.org/thaireform-other-news/40254-temple_40254.html.